Otsua ta axerija

(IPUIN ZARRA)

Mañarikua

Gau baten, otsua ta axerija asaŕatu ziran; otsuak axerija iruntsi gura ixan ebalako.

Ta asaŕeka iñardubala, axerijak otsuari, abots ta maltsuaz esan edo aŕen egin eutson.

—¡Otsoko, enagik jan; enagik iruntsi...! Bixija, euk aña edo geyago maite juat eta.

—Ez, nire bixija nik aña eztok ik maite; neuk askozaz be maitiago juat eta—otsuak asaŕe erantzun eutson—. Zortzi egunian gosez najagok, oŕ mendijetan jatekorik ezer etxuat aurkitu ta. Beraz, ain maite dodan bixijari iraun erazoteko, gura ta gura ez eure soña'ren mamin azuŕak jan biaŕ juadaz...

—Tirok atsoko enagik jan; itxidak bakian-baŕiro aŕen egin eutson axerijak—. Eure gose andijori kentzeko edo asetzeko, gazta edeŕ bat dagon lekura, beriala eruango aut eta.

—Nun jagok ba gazta ori? Tirok esan egidak arin, axeriko, bestela galdu biaŕ aut...

Eta berbak amaitziaz batera, axerijak otsua oxingira baten ertzera eroan eban. Eta oxingira atan, ilargijaren idurija, gazta edeŕ baten antzian ikusi eban.

Orduban, otsua, ilargijaren idurija gazte edeŕa zalakoan, pozez beterik oxingiria uzta gurarik, ura edan eta edan asi zan. Eta edanak edan egin ostian, axerijak otsuari baŕuban eban urak uŕten ez-egijon atzetik zotz lodi bat saŕtubaz esan eutson.

—I, otsoko, gazta ori nekez lortutekua ixan biaŕ jok; ainbeste ta ainbeste ur kendu dogun aŕen, len aña edo uŕiñago ikusten juagu ta... Emen oŕetan ekin baño obeto juagu, aita Txaŕantxa'ko ta ama Maluta'koen etxera juanda morikilaz ase ta bete egitia. ¿Zer deritxok? Gure gose ogaikaŕijok antxe edeŕto kenduko juaguz...

Esan eta egin, axerijaren asmuari otsuak ondo eretxita, bijak beingo baten aita Txaŕantxa'ko ta amama Malutakoen etxera juan ziran.

Eta basetxeko ataŕte zabalera erdu ziranian, aita-amamak garijak aŕtzan gaŕbitzen ebiltzazala auŕkitu ebezan.

Gure aita-amamari, alako jnete bakana etxe inguruban ikustia, atsegingaŕi etxaken ixan; eta alkaŕi berbarik be egin barik, ixilian, euren zeregiñian auŕera jaŕai eben.

Arako baten, axerijak otsuari, atzian saŕtuta eukon zotz lodija atara eutzon; eta orduban, sabelian eban uŕ-piloak urijola baten antzian aŕapaladan kanpora uŕten da, ataŕteko gari gustija beingoan ondatu eban.

Galtze arek, aita Txaŕantxa'ko ta amama Maluta'ko, asaŕe bixijan jaŕi zituban; eta atso-agura areik, euren baŕuko asaŕia asazkau gurean, adaki andi bana aŕtuta, otsuari, bizkaŕian, sekulako zartada eŕimiak emoten asi ziran. ¡Otsuaren gaŕazi ta uluak!

Bitaŕtian axerijak, sutonduan morokila sendo jaten eban. Eta ase ta bete egin ostian, galdaritako morokil ondaŕaz bere bizkaŕa ondo igortzita ebala, basorantza iges egin eban. Eta bide zati onbat igarota, labaŕpe baten otsua oi-eneka, gaŕazi baten egoala auŕkitu eban. Otsua modu atan negaŕez ikustian, axerija be, azuŕ gustijak ausita baleuzan lez, negaŕez ta uluka asi zan. Eta otsuak axerijaren zaratokaz ikeratuta ta bijotzberatuta, axerijari abots leunez itandu eutzon.

—Axeriko, zer dok?

—Oi otsoko, oŕeik atso-agura denganiñuak sekulako zartadak emon yaustiezak.

—Iri be bai axeriko?—erantzun eutzon otsuak—. Niri be ba, atso-agura peste oŕek edeŕetan be edeŕak emon yaustiezak. ¡Makila otsik ixan dok an...

—Etxuat uste otsoko ire bizkaŕak niriak aña min jasan dabenik... Begiratu egik nire bizkaŕera; zaurijak damostian min bixija gitxituteko imini dodan ora miragaŕija bertan ikusiko dok eta. ¡Oi nire azuŕ-mamin eŕukaŕijak! Aulduta najauk, oinkadatxu bat be nekez emoten juat... Ni baño askoz obeto agolako, eure bizkaŕian eroan biaŕ nok otsoko... Eŕukitu adi nire ezbiaŕaz, edo zoritxaŕaz...

Eta otsua, olako berba tamaltsuakaz bigun-bigun eginda, axerija bizkaŕian ebala mendija gora abijau zan.

Bidiak eta mendijak txairo ta bizkoŕ igaro ostian, otsua ta axerija, axerijaren biztoki zulara eldu ziran. Orduban, axerijak, bere burua leku seguruan, ikusi ebanian, bizkaŕian eban morokila otsuari iŕiz (burlaz) mustuŕera jaurtiaz esan eutson.

—Nik etxekuat goserik ez miñik. Makilakadak euretzat bakaŕik ixan dozak; ondo baño obeto meresi ixan dokazalako... Uŕengoan, iñoren bixijari itzal ixan; enparauak be urari kakuaz kenduak ezkozak.

Eta azkenengo berbak esatiaz batera, axerija, bere zulorantza abijau zan. Otsuak baña, iŕi (burla garbi egin eutzola-ta, buztanetik aginka egiñaz zulora saŕtzen ez-eutzon itxi. Alako aginkada gogoŕaz, axerija bilduŕtu zan; eta, agin zoŕotz onek bere buztanetik aldenduteko, otsuari, berba eragitiaŕen, esan eutson.

—¡Otsoko, ori dok gosia!

Ta otsuak, amuŕu andiz, begijetatik be txinpartak erijozala erantzun eutson.

—¿Gosia? ¡Ointxe konponduko aut...!

Baña axerija otsua baño burutsuagoa ixan, eta otsuren agiñak, bere buztanetik aldendu ziran unetxu atan ¡rast! beingoan zuloratu zan.

Eta otsua, abo bete agiñaz ta gose galantaz, tamalez beterik zulo eŕtzian geratu zan.

Axerija beti axeri...

ERRIJETATIK

BARAKALDO

Barakaldo'ko Euzko-Batzokija'ren zabalgundia dala-ta ila onen 29, 30, eta garila 1 eta 2'gaŕenean egingo diran jayen egitaraba.

29'gaŕen eguna.—Aŕatsaldeko 4 ta erdijetan: Asiko da Batzoki'ko pelota-txapelketa. Saŕerea azke ixango da eta dubarik ostian euzko-jolasa gaberaŕte.

30'gaŕen eguna.—Batzokiko aretuan gabeko zortzirak eta erdijetan oleŕki-abestiaya, bertako antzezlari-taldiak egingo dau. Antzeŕki onexek antzeztuko dira: "Ospa-ospa", "Sol de la cumbre" eta "Los Calmosos".

Antzez-bitaŕtietan euzko-abestijak eresaldiaren laguntzaz. Saŕerarako deŕubak ixango zarie.

1'gaŕen eguna. — Gabeko bederatzijetan itzaldija egingo dau ,idazlari argija dan Urkiagataŕ Estepan "Lauaxeta,,'".

2'gaŕen eguna.—Goxeko saspirak eta erdijetan, jaupa ta jaunaŕtzia, Bingen deunaren eŕtxadonan. Bertoko Emakume Abeŕtzale-Batza'k eraldu dau. Ostian goralgaŕija dan Euskalduna'n ikuŕin baŕiaren onespena.

Amaŕetan.—Agindari ta ordezkoen aŕerea ta beriala ezpatadantzari ta gorularijen bilketea Batzoki'tik Bingen deunaren Eŕtxadonaraño, amaikak eta erdijetan Jaupa Nagosija abestu dagijentzat.

Amabijakak eta erdijetan.—"Aŕandi Alde" pelota-tokijan "Barakaldo'ko Euzko Batzokija,,'ko eta uriko beste Batzoki gustijetako gorulari ta ezpatadantzarijen dantzaketea.

Ordubatetan.—Oturuntza Emakume Abeŕtzale-Batza'ko aretuan. Euzko-Alderdi Jeltzalia'ren Agindarijakin.

Aŕatsaldeko lauretan. — "Aŕandi-Alde" pelota-tokijan, itzaldi ospetsubak abeŕtzaletasuna sendotuteko asmoz. Onexek itz-egingo dabe:

Zubia'taŕ Aintzane.
Arastzadi'taŕ Estepan.
Agiŕe'taŕ Joseba Andoni.

Ostian euzko-jolasa gaberaŕte, Batzoki'ko txistularijak soñulari dirala.

LEKEITIO'TIK

ONDAŔOA'KO JAYAK-ETA

Igaziriko igandez Ondaŕoa'ko Euzko-Batzoki eta Emakume A.-Batza'ren zabalgunde-jai nagosija ospatuteko zala adierazota, jakiñen ganian gengozan. Uri oŕetara juateko deya entzun eta jaso genduan. Egunokaz urte bi bete dira emengo E.-Batzokija edegi zala, eta ondaŕoataŕak zintzuki eldu yakuzan jai aretara. Orain, geu euren jaira juatia, bidezkua zan. Eta oŕezkero, etxian bazkaldu ondoren, belbilian saŕtu eta juan gintzan Ondaŕoa'rantz.

Bidian giñoyazela, bide-ertzeko basetxeko ataŕtian iru edo lau ume ta agure bat eguazan; guri aguŕka lenen asi zirianak umiak ixan ziran eta ¡Gora Euzkadi! didaŕ egiten eben, eta azkenerako euzko-aguretxu maitagaŕija be, aguŕka asi zan. Bere abendataŕak giñala igaŕi eban, ba. Jazokun oŕetan be, euzko-ixakerea zelakua dan oaŕtu genduan. Euzkotaŕa ez-ezaunari txaloka ta aguŕka ezta asiko beriala, itsumustuban, ez; euzkua labankeri-zalia eztalako.

卐 卐 卐

Eldu gara Ondaŕoa'ra. Belbiletik jatsijaz batera ingi-loretxuba papaŕean ipiñi dauskube andereño abeŕtzaliak. Bide oŕetaz batu al ixango dan txindija Gipuzkoa'ko anayai laguntzeko ixango da.

Jatetxe auŕian aurkitu doguz lekeitiaŕ mendigoxaliak euren urdail utsak beteteko asmoz. Bazkari edeŕen bat gertauten ei dauke, seguru be. Mai-lugurura batu dira ta guk aguŕ dagitsegu geroaŕte. ¡On dagitsubela!...

Euzko-Batzokira juan giñan. Apaña eta polita berau: txaki edo gela bakotxak ateburuban dau idazkuna; euzkeraz ¡jakiña! Berton dabe antzeztokija be.

Eŕija ikeŕtu eta ikusi genduan. Txaide edo kalien ixenak eŕderaz eta euzkeraz idatzijak dira. Ori ondo. Lekeitiaŕ ziñegotzi jaunak: ¿noiz beste oŕenbeste emen?

卐 卐 卐

Goxian, jaupa, jaunaŕtze, txonitz, ikuŕin-onespen eta ezpatadantzari ta gorulari dantzaketeak ixan dira. Aŕatsaldeko iru ta erdijetan batelen estropadeak egin dira. Itzaldija bostetan asi da, pelotatekijan. Arbeloa'ren abots-jasokin edo "altavoz,,'ak ipiñita dagoz. Jendez gañezka dagoz leku eta ingurubetako leyo ta sapaloak. Uriarte oleskarijak asijera emon dau; sei bertso bota ditu. Txalua ta santzua baño eztana entzuten da.

Gorulari gaste batek itz-egiten dau. Edeŕto mintzatu da. Eletari ona lasteŕ.

"Altzeta". Gipuzkoa'ko mendi-artetik natoŕ—diño—abeŕtzalerik zaŕena eta gastiena —Sabin eta Iñakitxu—il ziran Bizkaya maite ontara, Bizkai'ko itxas--ertz ontara. Euzkoen anaitasunatzaz itz dagi. Beñola nekazarijak aŕantzaliai lagundu eutsoen legez, gauŕ aŕantzaliak laguntza dagijo gipuzkoaŕ nakazari gaxuari. Euzkotaŕai diñotse euzkotaŕa ezagututeko eztala biaŕekua papaŕeko ikuŕera begiratutia. Ageŕtu gaitezan beti euzkuak lez, eta papaŕean ikuŕik erabili ez aŕen, aŕotzak esan dagijen: "Oneik euzkotaŕak dira". Mendigoxaliai diñotse: abenda sendotu biaŕ dogula, ez aztu; txuŕut madarikatu oŕek beste ezek baño kalte geyago egin eta egiten dau Euzkadi'n. Integristatzaz ekin ostian, Aita Santua Eŕoma'n dagola diño, ta ez Donostia'n.

Goenaga andereñoa izlari. Emakumiak zer egin biaŕ daben. Bai-ta beste guztijok be: euzkotaŕ lez jokatu; euzkera dakijanak euzkeraz egin; euzko-jakintza-arlo guztijak azteŕtu eta ikasi. "Boicot" Jaungoiko-bako ikastola madarikatubai; Euzko-Ikastola zabaldu eta edatu. Izlari eŕimia andereño auxe.

Zabala'taŕ Josu laburkiro mintzatu da. Euzkotaŕ gixaxo batetzaz. Onek abestu leike Benabaŕa-eresijaren idurikideko au:

"Zorotasunak bai-nerabila
aizean "oŕbela" bezala...".

Abeŕtzalion eŕkal-zaletasuna zelakua dan adirazo dausku. España'ko oraingo erkal zakaŕa eztogu gura iñundik-iñora.

Azkenez, Agiŕe aldun jaunak bere berbaldi edeŕa. Gure jatoŕija, gure eskubidiak, gure naikunde eta gurarijak. Abendearen gauŕko egoera.

España-zale diran eskumataŕei diñotse: Estatutorik, etzenduen nai, lasteŕ Alfonso Carlos etoŕiko zala-ta, eta Fueruak eŕege oŕek osoro biurtuko ebazala-ta. Etzenduen nai ixan geure buruba zelanbait jauŕi edo gobernauteko zan Araudi txatxaŕenik be. Ta oraingo lagi okeŕen aurka ta gure auŕka zabiltze oraindik. ¿Nun dira, ba, Fueruok? Nun Alfonso Carlos, zaldi zuririk be, ezpa'da agiri...?

Euzkadi'ko eskeŕtaŕai: ¿Nun dozube guri abindutako autonomi zoragaŕija? ¿Nun dira azkatasun eta demokrazi edeŕok?

Sabin ixan ezpa'zan—diño—ondaturik egongo zan betiko gauŕ Euzkadi, eta euzko-langiliak be, ondatuta egongo ziran.

¡Abeŕtzaliak!: azkatasuna elduko da; ez estutasun laŕegirik. Eŕijak eztira egun baten azkatuten. Gastiak!: agintarijen esanekuak ixan beti eta gertu ta ernai agindutan dautsubena beteteko. Karlistak euren siñismena eta azkatasunagaitik jagi ziran Alantxe gu be, gauŕ. Sutsu eta gogoŕ Jaun-Goikua eta Lagi-Zaŕa'ren alde. Adorez, kemenez, itxaropenez auŕera, eta ekin. ¡Gora Euzkadi azkatuta!...

Itzaldi edeŕ-edeŕau gogoz txalotuba ixan da.

Txapelak eskubetan doguzalarik, Euzko-Abendearen Ereseŕkija abestuten dogu. Izkintokijan eguan eŕi-txiñela txapela jantzita eta jezaŕita dago. Soria'ko Sevilla'ren ordezkarija nunbait.

Jaŕayan, euzko-eŕomeri alaya ospatuten da.

卐 卐 卐

Neure eŕikidiakana batu naz belbileratuteko. Eta ¡au laskagaŕija! euretariko askok eŕderaz eta eŕderaz diardube. Eta itzaldijak entzuten eta txalotuten egongo ziranik zer-esanik bez. Onetzaz, uŕengo baten idatziko dogu argijago, zoŕotzago eta zertzelada gayagogaz. Baña lotsagaŕikeri au ezin geinke ixildu. Entzundako itzaldijetatik oŕi baño onura obia ataraten ez baldin ba'dogu, ez uste ixan egingo dogunik ezer, len baño lotuago geratu eta galdubago egin baño. Ezta ori bide ona. Maketuen aurka egitia eŕez da; geu gara gu naikua maketo esango ba'geunke, guzuŕik andirik ez genduke esango. Gai au bego uŕengo baterako. Oargaŕija dalako.

卐 卐 卐

Aguŕ, ondaŕoataŕak: lagun asko bildu zan oŕ igandez. Guk 28 ikuŕin zenbatu genduzan. Sapaloetan iñun ez ainbat oyal edeŕ ikusi genduzan. Jai edeŕa, egun goguangaŕija igandekua.

Zorijonak orko abeŕkide guztijoi; bijotz-bijotzez ¡zorijonak!...

ENDAITZ.

AZPEITIA

EUZKEL-IZENA.— Miren Arantzazu euzkel-izenakin ugutzau dute Zendoya'taŕ Balendin eta Muxika'taŕ Joseba Andone senaŕ-emaste abeŕtzaleak izan duten auŕ jayobeŕia. Zorionak.

JAYOTZA.—Agiŕe'taŕ Kepa'n emazteak auŕ bat izandu. Ama-alabak onik daude. Zorionak.

GAXO.—Donostia'ko Orexa sendagilien etxean ebakuntza bat egitera juanda gaxorik dago Odriozola'taŕ Joseba Andoni eŕitaŕ zintzoa. Azkaŕ sendatzea opa diogu.

BATZAŔ BAT.—Datoŕen larunbatean, Euzko-Etxea'n eta ilunabaŕeko zortzi ta eŕditan aldeŕdikide guzien batzaŕ orokoŕ bat izango da. Deya dagiana U. B. B. da eta goi gaŕantzitsuetzaz jardungo da.

EZKONTZAK.— "Amube" basetxeko Agiŕe'taŕ Miren neskatil polita Lazkao Oyarbide'taŕ Alexander'ekin ezkondu da.

Larunbatean eta bere lagunai apari bat emanaz ezkongai bizikerari aguŕ egingo dio Iriarte'taŕ Kepa'k egun gutxi baŕu Aizarna'taŕ Bitore'kin ezkontzekoa bai da. Bi bikoteak nere zorion sutsu biozkoŕenak aŕtu bitzate.

AŔPIDEA.—Ujoldeak egin ditun kalteak ordaintzeko G. B. B.'k agindutako aŕpidea zabaldu da. Bost lekutan irikita dago aŕpide ori. Madrazo - Orbegozo'ren alargun, Aŕizabalaga'ren alargun soloki-etxetan eta Orbegozo ta Usabiaga'n ardaugelatan. Euzko-Etxea'n irikita dagola esan beaŕik ez dago. ¡Azpeitiaŕak! Ujoldeak egin ditun kaltean beŕi dakizutelarik aŕpide oni zuen laguntza ukatuko al diozute? Noiz asko, noiz gutxi, baña ezer eman gabe etzaitezte gelditu.

KIROL.

OROZKO

"DAVID,,'ERI.—Zeuk eŕderaz idazten dozunaŕen, ule-urdindun orozkotaŕa ba'zara euzkeraz be jakingo dozula uste dot, eta nik euzkeraz dagitzut. Benetan, zeuk diñozuzan gauza askori erantzuten eztago eŕaz, ba zer esan gura dozun adibiñeu egin biaŕ da-ta. ¿Zeuk ete dakixu gero zer diñozun? Bilduŕak emoten daust ba bijaŕ edo esango ete daustazun: "nik eneban esan ori eta beste". Ondo idazten aleginduko ba'zintzaz eŕdereari be mesede egingo zeuskijo. Ba zuk idazten dozuna erdera-motrolua baño geyago ezta.

Zeure idazki baten ziñoskuzun: "karlataŕ kontzejal-geyak zin edo juramentu egin ebela Eleiza ta eleiz-gizonai men-egin eta dedu ta lotsa ixateko". Ta ara amen, nun ikusten dodan gure "David", Abade zintzo-zintzuari guzuŕ aundiz naŕua kentzen. ¿Badakixu gero, politikia zer dan? ¿Abeŕtzaletasuna noxik ona da politikia? Beintzat nire eskubetan jausiko ba'zintzaz kalabaza galantak emongo nenkixuz, bai gramatikan ta baita bere izpaŕkaritzan Nor zara ba zu abade jakintsu-jakintsubak miñaren ta idazkortzaren puntan erabilteko? ¿Nun dago zure katoliko ixatie? Kontuz ibili adi: osteik-oste juango nakiok bai ta ikusiko juk nor dan mutil ori. Ezta naikua, zein ugertu miñua, erabili-ta erabili egitia. Diñoguna on-egin edo probau egin biaŕ dogu.

Beste idazki baten idazten zendun: "Euzko-Abadien aŕtian eztagola biaŕ dan menpetasun ta lotsarik nagosi eta eleiz-lagijari". ¡Ekusten dok ori! "David", zuk uste dozu abadiek onak ixateko-nai ta pusile lepuan aŕtuta gixonak erailten ibili-zeuk gura dozulakuak ixan biaŕ dabela. ¡Ondo yagok munduba zure eskuetan ba'legok! ¿Gura daustazu esan ia mundu zabal gustijen bere euzko-abadeak baño esanagokorik daguan? Zuk oŕenbaten, beste iñoik eztakijazan legeak dakixuz. ¿Zein lege da ba "expulsar sotanas' egiten dabena? ¿Primo-eŕiberistana? Ba, aren lagunak ziran emen Bizkaya'n abadeak expulsau gure ebezanak. Nik ez-dakitan legeren bat zuk jakin biaŕ dozu, ezta? ¡Esaiztazu ba! Baña bien-bitaŕtian, zure iñuzkadak gora-bera, nasai-nasai nayagok; ba, arean, aŕean buruan sentzunik daukeanak, esango jok: "Oŕek gauzok tiburuyen lako ago zabaletik uŕten da, liberdiko emakumen buru-aiñetan baño eztozak saŕtzen"

"David", katoliko-buruba egiten dabenak eztauko eskubiderik "Santuan" ixena lotsa gitxijaz agotan aŕtzeko, eta, gitxijago Deunen ixena agotan aŕtunegaz batera, biaŕ-bada zeu baño katoliku zintzuagoak diranak iraindutek0. Ba zeuk orixe egin dozu, Urigoiti'ko Ama. Neskutz garbijaren ixena alpeŕik agotan aŕtu, emakume abeŕtzaliak iraindutek0. ¿Geure Ama'ri lotsarik eztautzana, zelakua da?

Baŕa be diñoskuzun: "Orozko'ko abeŕtzaliek eleizkixun ta eleizgixonentzako diruba ukatu egin dabela", ta "irlandaŕ katolikuak euren sakelik irakastola ta abaŕ egiten dabezala". Zuk ondo dakixu euzko-abeŕtzaliak beste iñok algiñuan laguntzen dautsiela bai eleiz-gixon ta bai ikastola ta abaŕeri, ta iñoiz bere eztabe izpaŕingiz eskatu abadeak expultzetia, zuk egiten dozun lez.

Izpaŕkaritzan iñarduteko asmua be'daukazu binagre gitxijago ta limoi-ur gozo geyago erabilixu, ezpabere jagun-barik geratu biaŕ zara.

Azkenez; irlandataŕ eta ingelandaŕak alkaŕegaz buŕukan ebiltzazanian, biak ziran kistaŕak. Zuk diñozu: "Irlanda'rak auŕerantzakada aundija: egin be dabe, dala kistaŕ goguagatik". Zelan da ba Irlandaŕak kistaŕ goguagatik katoliku ekintzan auŕera ta Ingalenda'rak kistaŕ gogo ta gustiz protestante-ekintzan auŕera iñardutea? Auxe moropiloa azkatzen jagundu akitz.

LEMOTZA.

ONDARROA

Goiz goxetik jaxo zan eguna itxaropenez apainduta eta eguzkiaren tximistak beren argitasunaren indaŕa ageŕturik biztu ebazan egalak zabaldurik bijotzetan poz-atsegin berebixikua. Eŕiko inguru geyenak jantzita eguazan Jel margodun ikuŕiñarekaz eta apaintasun onegaz ikuskixun edeŕeko zorijan eguan geure Ondaŕoa maitia...

Lasteŕ azaldu zan egun onen anditasuna. Onen ondiño eguak ondo zabaldu baño len emen ziran auzoko anai abeŕtzaliak etoŕirik: oñez batzuek eta berebiletan bestiak. Laguntzale zintzo oneik besaŕkatu genduzan Batzoki'ko toki zabalian eta antxe bixi-ixan giñan une bateko anaŕasunian.

Jaupa nagisirako orduan ainbat notin gertau zan eta Batzokiko atetatik dan-danok txadonarantz urtiera egin genduban txistularijak auŕetik zirala ta ondoren ezpatadantzarijak, agintari, ikuŕin eta erletsu moltzua. Txadonako zulo gustijak bete ziran tximistaren zartara bezin arin eta begi bete-beteko notintzagaz benetan ikuskaŕi ageŕtzen zan. Geure abeslarijak ekin eutsoen abestuten Refice'ren jaupari ta ez motel be. Auspo soñularia dan Urzelai jaunazkaŕak be keyak atera eutsozan soñuari. Txonitza arazua egin eban lekaide karmeldaŕ aguŕgaŕija dan Ormaetxea'taŕ Lontzi abak eta egija esateko berai bezin ondo estautzagu entzun iñori ba: sutsu egin eban benetan.

Jaupa entzun ondoren dan-danok jun giñian enparantzara eta emen geure ezpatadantzarijak eta gorularijak jaŕaipen onaren bitaŕtez une alaitsu bat igaro egin euskun.

Otoruntzan edo zenbat batu giñian eta agiñak zoŕostu ta miña labandu ondoren alpertasun barik ekin geuntson janarijari kontu emon aŕte. "Altzeta,,'k jardun labuŕ bateko berbaldi bat egin euskun beti lez gaŕ ta berotsu.

Ibai zabalian egon ziran aŕatsaldian bateri estropadak eta beste gertakixunetan lez emen be notintza ugari egon zan ikuskixun edeŕ oni begira.

Aŕatsaldeko bostak uŕeratuaz emon yakon asiera enparantzan berbaldijari. Ikaragaŕizko notintza batu zan bertan bada eguberdi ostian Markiña, Motriko ta Lekeitio, eŕijak batez-be esan geldiŕu katakumerik etoŕi barik. Berbalariajak ixan ziran Uriarte oleskarija; Barbara ta Goenaga emakumiak eta azkanez Zabala ta Agiŕe. Danok-edeŕto baño obeto. Irakaskixun edeŕak soŕtu ebazen eurok an entzuten eguazan bijotzetan.

Atzanez alaŕasunezko euzko-dantzaketa egon zan zaŕ eta gastien aŕtian.

Egun oŕetan etoŕi ziran abeŕtzale anai gustijoi geure eskeŕak.

EDUŔBERO.

MUXIKA

Muxika'ko Abeŕtzaliak Emakume Abeŕtzale-Batzakuen askundiaz batera Aŕospide'taŕ Jon jauna'ren omenez egingo diran euzko-jai abeŕkoyak. Gaŕila'ren 9'gaŕenerako.

Gaŕila'ren 8'an.—Aŕatsaldeko ilunabaŕian, suzirikuak eta biribilketa alayak, Ariatza'ko txistulari bikañak eta "Txakaŕo" ospetsubak, Ariatza'n eta Ugarte'n.

Gaŕila'ren 9'an.—Goxeko 6'etan Jaunaŕtze orokaŕa 9 ta erdijetatik 10'etara Mendigoxalien eta Batzokijetako eta Emakume Abeŕtzale-Batza'kuen ikuŕin eta Batzordien elduerea "Ikusteder,,'en (Vista Alegre'n) Emetik Eŕtxadonara (Paŕokiyara) txistularijak auŕetik dirala, ezpatadantzari eta abaŕ, danak batera juateko. 11'ak lauren gitxijagotan jaupa nagusija. Txonitza (sedmoya) Uriarte, Ondaŕoa'ko jaupari jaun ospetsubak egingo dau. Jaupa-ostian beriala, Astelaŕa'taŕ Argimir eta enparau ildiran abeŕkidien gogo-aldko otoizketa Eŕiko Ilobijan. 12 ta erdijetan "Arana'taŕ Sabin-enparantzea'n" auŕeskua, ondoren Mundaka'ko ezpatadantzari ta gorularijak eta Txara-Ttxara'kuak dantzatuko dira. 1 ta erdijetan. Oturantza Emakume Abeŕtzale-Batza'kuen. Etxian "Ikusteder,,'en, Oturantza onen opalbena eta muxikaŕak dagitsoen omen gomutakijaren emokuna muxikaŕ abeŕkide batek egingo dau.

4 ta erdijetan itzaldijak. Izlarijak:
Etxezaŕaga'taŕ Bingen (Zidoŕa).
Trabudua'taŕ Polixene.
Linazasorotaŕ Karla '(Altzeta).
Zabalataŕ Josu.

Oleskari-gudua, bertsolari neuŕketa be ixango da bertoko eta bertoko eztiranen aŕtian.

Euzko-Abendaren Ereseŕkijak amaŕuko da Batzaŕa ta gero Euzko-jolasak iluntzeŕaŕte.

¡Eup! Gaŕila-9'an danok Muxika'ra.

Uaŕa.—Oturantzarako txaŕtela "Gernikaŕ Euzko-Batzokija'n" eta "Muxikaŕ Euzko-Batzokija'n" eskatu. Saneuŕija 6 'lauŕleko ta erdijan, ila'n 6'rako eskatu.

ESPETXIAN

Espetxeko burdiñak
ezia leikez ausi;
txori gaxua? zetan
azke jayo ta asi,
ta andi agindakuan
katepian jausi?
len azke, ta orain ¿zelan
espetxian bixi?...

Gauŕ-aŕte eztozu iñoiz
ezautu katerik;
gauŕ-aŕte azke ziñan
estuntza bagarik,
etzendun iñoiz ixan
jopu-bustaŕirik,
egundo eztozu ixan
nagusi ankeŕik...

¿Zetarako nai dozuz,
ba, orain eguak
ezin ba'dabe egaz?
¿Nun zure asmuak...?
¿Nun dozuz orain zeure
abesti gozuak...?
¡Aztu-a, dautzubez
burdiña senduak...

¡Ez txori maitetxuba
etzara or ilgo,
etzendun bixitza aŕtu
jopu ixateko,
espetxe baŕurako
etziñan zu jayo;
jayoziñan il-aŕte
azke bixiteko.

Euzkadi maite ori:
jopu ixateko
etzinduzan Jaun onak
egin; ¡ez egundo!

Jaunak egiña zara
estuntzak austeko,
aŕotzen jopu bage
zuzen bixiteko,
aŕano jareyak lez
egaz egiteko,
urdin neuŕibagia
bustaŕijak austurik
azke ixateko.

Euzkadi Abeŕija,
kutun bijotzeko,
euzkuak gertu gagoz
zeu azkatuteko.

E.'TAŔ E.

Karlatarrak eta fueruak

Oraingo "carlistak", erotuta dabiltza, lenagokuak odola ixuriaz aldeztu zituzten gogayen auŕka: "Jaungoikua eta Lege-Zaŕa,,'ren auŕka.

Eriotzara laisteŕka zijuan beren "Euzkal-Eŕia,,'ren beŕbizkundea ezin jasan dute, ezin iruntzi dute, amildegira zijuan "Euzkal-Eŕi" ura Euzkadi izenaz soin eta gogo-beŕiturik indaŕtsu beŕbiztu dalako. Eta "España gloriosa"-rentzat dituzte beren goralmen eta maiteki guziak.

Baña, alaz gustiz ere, ez bedi iñoŕk ez-bayan (dudan) jaŕi beren "euzkalduntasuna". ¡Ori ez! Bestela laisteŕ jaikiko dira asaŕe-miñaz deadaŕka: "¡Zuek baño "euzkaldun" aundiaguak gera gu! ¡Guk odola eman gendun "fueruen" aldez! ¿Zuek zer egin dezute?"

Carlista aben aotik ainbat aldiz entzun izan degun esakera ontan, egi eta gezuŕ, bitatik dakusgu. Ikusi dezagun.

Egia da orain larogeitamaŕ uŕte carlista euzkotaŕak gudatu zirala españaŕ liberal-gudarostearen auŕka, eta askok odola eta bizia eman zituala. ¿Baña zeren aldez gudatu ziran? ¿Jainkotasunaren aldez? ¿Fueruen aldez? ¿"Carlos,,'en aldez?

Orduko gure asaba zaŕ ayek, Jaungoikua eta Lagi-Zaŕa'ren maitale zintzo ayek, España'ko bakaulki edo "trono"-an jaŕi nai izan zun "Carlos,,'en gudarostearen aldez gudatu-ziran, uste izanik "Carlos,,'i laguntza au egiñaz ondo aldeztuta eta zainduta izango zirala euzkotaŕen azkatasuneko eskubideak edo "fueruak".

Uste au izan ezpazuten gure antxiñako asaba ayek, etziran noski España'ko bakaulki-matasa ontan saŕtuko; eta uste au edeŕki asko egiztutzen digu "Carlos,,'ek nai-ta-nai ez ziñetz edo juramentu egin biaŕ izan zuala Gernika'ko areitz-pian, itza emanaz euzkotaŕei bere gogai-aldez laguntzeagatik zainduak izango zirala Euzkadi'ko azkatasun-eskubideak. Eta ziñetz au egin zuan "Carlos,,'ek baldintz edo kondiziño au jaŕi zielako euzkotaŕak bere aldez gudatzeko.

Beraz "Carlos,,'ek zin egin bazuan, "fueruen" aldez, etzuan bere buruz eta gutxiago bere gogoz egin: biaŕturik auŕkitu zalako baizik, eŕirik adoretsubenaren laguntza izan zezan bere asmoak betetzeko.

Baña gudaketa lotsagaŕi onen elburuba etzan Jainkotasuna aldeztea, ez euzkotaŕen "fueruak" zaintzea izan, "Carlos,,'i etziolako ardurarik ematen fuero-arazuak, España'ko bakaulki arazoak baño.

Eta gauza jakiña zan oŕela izatea, "Carlos" bezelako bakaltzale edo "absoluto" batek ezin euki zeikielako beste eŕi baten "fueruentzako" maitetasunik, gauza gaitza dalako parantzetaŕ bat Ingalanda'ko gauzaen maitale aundia izatia. Beraz "Carlos,,'ek agintza ori egin bazuan, euzkotaŕen aŕtian, alaxe zegokiolako egin zuan; orixe egin biaŕ zualako egin zuan bere asmoak betetzeko. "Carlos,,'en ziñetz onek, etzuan ba izan beste gaŕantzirik; eta gure asaba zaŕak euzko-mendiak odolez goŕitu zituzten "fueruak" aldezten zituzlakuan "Carlos" España'ko bakaldun edo eŕege izateagatik.

Baña, gauŕko karlista "euzkaldun" aundi oyeri aŕazoya emanik, egin zagun kontu gure asabak, antxiñako euzkotaŕ bulartsu ayek, "fueruen" aldez gudatu zirala bakaŕik, ez beste gauzagatik, eta galdetu dezagun: ¿Zer dira "fuero" oyek?

Egizko erantzuna, askok eta askok ezdakiten edo esagutzen ez duten auxe da: "fuero" oyekin eŕi banakaritza eta agindetza eskintzen digutela bakaŕik (autonomía administrativa y leyes civiles). ¿Eta carlista "euzkeldun" aundiak oŕi deitzen diote "Fueros vasco-navarros..." ¿Eta norako edo noizko usten digute, ba, gere abeŕi jabetasuna ta gure jatoŕitasun garbiaren esagupena? ¿Ala "euzkaldun" aundiak, eta "español" aundiagoak izaten jaŕaitzea ote da "Euzkal-Eŕia,,'ren zaitzale eredukoŕak izatea? Eta azkenik, ¿Jaungoikuak euzkotaŕei emandako luŕaldea bazteŕtu eta auzokua maitatu ta goratzen kemen gustiak itxultzea ote da Jainkozale zuzenak izatia?

"Carlista" gixajo abek, Olazabal'en moŕoi japu edo esklabo abek, aldi edo denbora alpeŕik galtzen, "iñuzenkeri" bat aldezten bizi dirala uŕengo idazkian argiro azalduko degu, Jainkoa lagun.

GATAŔJON.

EUZKO
JEL-ASTEROKO IZPAŔINGIJA
Larunbatetan agiri ixaten da
Euzkelduna: Abertzalia ba'zara, erosi ta irakurri biar dozu asteroko au.

"BIYONA" LUGINTZA-ETXALDIA (Irun'en, Ilno. 313'an.)
"Leghoru"-oluak afautza-iminiak zenbatzeko abijakaz. Txitak ataratekoafautzak saltzia. Olaskotxu jayopaŕijak. Iru ilabeteko olandatxubak.

EIZARA'KO SUIZKILLU (ESCOPETA) OLEA
L. LEGARISTI Y COMPAÑIA
SORALUZE (Placencia de las Armas). — GIPUZKOA

[Jo]yería-Platería-Relojería
[I]NSTRUCCION Y REFORMA DE ALHAJAS
[Ur]gazpi, 10. — DONOSTIA
ARIETA BITXIZALEA
Bitxilegia-Zillarlegia-Gabeukaztegia
BITX'AK EGIN ETA BERRITZEN DITU
Urrutizkiña, 13.777

Aranburu'tar R.
AZAL ETA TXIZ-BIDIAK
Fueros, 5, 3.º DONOSTIA

MARTIKORENA
Begiyetako gaixoen sendagillea
Garibay, 13 bis, 2.º - DONOSTIA

Artua eta babia txikitutzeko makiñak;
Txomin Olano'k
Saltzen ditu, merke
Plaza de las Escuelas, 10 g'n - Donostia

BIOTZ-BEGIETAN
Libro de poesías con traducción castellana
Xabier de Lizardi
(Prólogo de «Orixe»)

Txoriñua

Txori egazlari
begiran kutuna,
liluragaŕi yat
zeure abes leuna.
¡Emen egidazak
eure egotxu oŕeik,
oŕeikaz goguak
ba, egaz-egin leik.
Eure luma pitxi
diztiraz politak,
eure abots samuŕ
gozuan piŕijak,
ixaŕ ni-nir antzo
dabiltzan begijak,
neu alaŕu nadin
¡emon egidazak...!

ENDAITZ.

Señora: Estamos en la primavera, época propicia para pintar las puertas, ventanas y miradores de su casa.
Puede hacerlo todo usted misma, comprando las pinturas y esmaltes preparados que vende
LA CASA DEL PINTOR
Alameda de Urquijo, 12.—Bilbao.